

3. Partisiipit

3.1. Partisiippiattribuutit

Partisiipin yleisin lauseopillinen tehtävä on adjektiiviattribuuttina toimiminen. Kummassakin vertailtavassa kielessä attribuuttiasemainen partisiippi voi olla laajan upotteen keskus, eli se voi saada edelleen runsaastikin omia määreitä, esim. *hidegen tartott étel > A kamarában csomagolva három hétig hidegen tartott étel nem romlott meg* 'kylmänä **pidetty** ruoka > Komerossa pakattuna kolme viikkoa kylmänä **pidetty** ruoka ei pilaantunut'.

Myönteisiä attribuuttina esiintyviä ovat ensinnäkin partisiipin preesens. Unkarissa tällainen on *ó*-tunnuksinen partisiippi, joka on yleensä merkitykseltään aktiivinen, mutta joissakin harvoissa tapauksissa myös passiivinen merkitys tulee kysymykseen. Passiivinen sen sijaan on yleensä aina *hat*-johtimellisesta verbistä muodostettu partisiipin preesens. *Andó/endő* -tunnuksinen partisiippi on myös passiivinen. Se on futuurinen ja sisältää nykyään nesessiivisen merkitysvivahteen. Näitä vastaavat suomen *vA*-tunnuksinen aktiivin partisiipin preesens ja *(t)tAvA*-tunnuksinen passiivin partisiipin preesens. (Ks. luku 1.2.)

Myös unkarin partisiipin perfekti eli *(Vt)t*-tunnuksinen nominaalimuoto esiintyy myönteisenä attribuuttina. Sen vastineena ovat suomessa aktiivin ja passiivin partisiipin perfekti eli *nUt, nee* ja *(t)tU*-tunnuksiset nominaalimuodot. Morfologisesti suurin ero sekä partisiipin preesensissä että perfektissä on siis unkarin ja suomen välillä siinä, että unkarista puuttuvat passiivin morfologiset osoittimet, vaikka monet rakenteet merkitykseltään ovatkin passiivisia (ks. luku 1.2.).

Unkarissa ei ole varsinaista kielteistä partisiippia, vaan preesensissä vastaavaa syntaktis-semanttista funktiota vastaa jokin johdin, usein *tlan/tlen ~ talan, telen*, esim. *ismeretlen katona* 'tuntematon sotilas'. Perfektissä taas tällaista johdinta ei ole, vaan kieltopartikkeli *nem* voidaan liittää partisiippiin perfektiin, esim. *meg nem fejtett rejtély* 'ratkaisematon arvoitus'. Näitä vastaa suomen *mAtOn*-tunnuksinen partisiippi, joka on aikasuhteiltaan neutraali, eli se voi olla sekä preesensinen että perfektinen, kuten edeltävistä esimerkeistä näkyy. Se voi olla myös aktiivinen tai passiivinen.

Vielä kummassakin kielessä voi esiintyä attribuuttiasemassa laajempi upote, jossa partisiipilla ilmaistun toiminnan suorittaja on il-

maistu. Tällainen agentti liittyy partisiippiin unkarissa joko *által-*funktorin tai possessiivisuffiksin avulla, esim. *A Küllikki által mosott ing* ~ *A Küllikki mosta ing*. Tämän vastineena on suomen ns. agenttipartisiippi, jossa *mA*-tunnuksisen partisiipin ohella agentti esiintyy genetiivissä: *Kyllikin pesemä paita*. Kummassakin kielessä nämä rakenteet voidaan muodostaa vain transitivisista verbeistä. Ne ovat lähellä esim. germaanisten kielten agentillisiä passiivirakenteita.

Attribuuttiasemaisten partisiippien tarkastelun lähtökohtana on tässä siis seuraavantyyppinen järjestelmä:

	AKTIIVI	PASSIIVI
myönteinen		
preesens	tanuló fiú opiskeleva poika	eladó lakás myytävä asunto
futuuri	jövendő élet tuleva elämä	fizetendő összeg maksettava summa
perfekti	tanult ember oppinut ihminen	töltött paprika täytetty paprika
kielteinen		
preesens	(hallgatag finn férfi) (puhumaton suomalainen mies)	ismeretlen katona tuntematon sotilas
perfekti		meg nem fejtett rejtély ratkaisematon arvoitus
agenttipartisiippi	a Küllikki által mosott ing ~ a Küllikki mosta ing Kyllikin pesemä paita	

Asetelma 5. Unkarin ja suomen partisiippijärjestelmä.

3.1.1. Myönteinen preesens ja futuuri

Unkarin *ó*-partisiippi ja suomen *vA*-partisiippi vastaavat attribuutteina ollessaan toisiaan täysin sekä syntaktisesti että semanttisesti merkityksessä AKTIIVIN PARTISIIPIN PREESENS. Ne kertovat siis aina, että niiden pääsana on partisiipissa ilmaistun toiminnan suorittaja, esim. *tanuló fiú* = *a fiú*, *aki tanul*, *opiskeleva poika* =

poika, joka opiskelee. Muodot vastaavat toisiaan myös siinä mielessä, että ne tyylillis-pragmaattisesti ovat yleensä toistensa parhaita käännosekvivalentteja. Kontrastiivisesta näkökulmasta tilanne on siis poikkeuksellisen yksiselitteinen. Esimerkkejä:

- (94) *Ez a jelző csakis a halált megelőző időszakot illetheti.*
(MTA) 'Tämä ominaisuus voi koskea ainoastaan kuolemaa edeltävää aikaa.'
- (95) *...magyarul is jól értő és beszélő szerb...* (MTA)
'...unkariakin hyvin ymmärtävä ja puhuva serbi...'
- (96) *Misztikus jelenségek, az embert körülvevő világ rejtélyei, melyeket az ember mindig is szimbolikusként látott.* (MTA)
'Mystiset ilmiöt, ihmistä ympäröivän maailman salaisuudet, joita ihminen on aina pitänyt myös symbolisina.'

Sekä unkarin *ó*-partisiippi että suomen *va*-partisiippi ilmaisevat siis kumpikin hallitsevan verbin kanssa samanaikaista tekemistä. Lisäksi kumpikin voi ilmaista samanaikaista tekemistä suhteessa puhehetkeen. Näin esim. lause *Táncra kértem a Marival beszélgető lányt* voidaan transformoida seuraaviin asuihin: *Táncra kértem azt a lányt, aki akkor Marival beszélgetett ~ Táncra kértem azt a lányt, aki most Marival beszélget.* Sen sijaan tulkinta *Táncra kértem azt a lányt, aki ezelőtt Marival beszélgetett* on mahdoton. (Kiefer 1992: 875.)

Edeltävä esimerkki olisi siis suomeksi 'Hain tanssimaan Marin kanssa puhelevaa tyttöä'. Sananmukaisesti käännettynä mainitut unkarilaiset relatiivilauseelliset transformaatiot kuuluisivat: 'Hain tanssimaan (sitä) tyttöä, joka silloin puheli Marin kanssa' ~ 'Hain tanssimaan (sitä) tyttöä, joka nyt puhelee Marin kanssa'. Edelleen unkarin tavoin ei suomessakaan käy tulkinta 'Hain tanssimaan (sitä) tyttöä, joka aiemmin on ~ oli puhunut Marin kanssa'.

Unkarissa on vielä mahdollinen sellainen aktiivin partisiippin preesensin sisältämä attribuuttirakenne, jossa partisiippimuotoiseen apuverbiin liittyy *ni*-infinitiimuotoinen pääverbi (esim. 97 ja 98). Ilmeisesti se, että unkarin *ni*-infinitiivin tulosijainen merkitys on vahvemmin aistittavissa kuin suomen I infiniitivin lativiin, mahdollistaa apuverbin partisiippisen käytön sen ohella. Esimerkeissä ja esiintyvät *tanítani akaró* ja *kegyelmezni tudó* merkitsevät siis 'opettami-

seen halukas' ja 'armahtamiseen pystyvä'. Infinitiivivastineet ovat suomessa mahdottomia: **opettaa* ~ *opettamaan haluava, armahtaa* ~ *armahtamaan pystyvä*. Esimerkkejä:

(97) *...s még tanítani akaró tanárokat megfenyegették.* (MTA)
'...he uhkasivat opettajia, jotka vielä halusivat opettaa'.

(98) *Fellépése az öntudatos, de kegyelmezni tudó, nagyszívű zsarnoké...* (MTA) 'Hänen esiintymisensä oli itsetietoisien, mutta armeliaisuuteenkin pystyvän, suurisydämisen yksinvaltiaan...'

PASSIIVIN PARTISIIPIN PREESENS vastaa sellaista syntaktis-semanttista syvärakennetta, jossa partisiipin pääsana on sen ilmaise-man toiminnan objekti, esim. *eladó lakás* = *lakás, amit el fognak adni, myytävä asunto* = *asunto, joka myydään*. Unkarissa ei ole olemassa varsinaisesti omaa morfologiaa, joka vastaisi suomen (t)AvA-tunnuksista partisiippia. Käytännössä ó-partisiippi onkin lähes aina merkitykseltään aktiivinen. Unkarin kieliopissa mainitaan kyllä passiivisina esimerkkeinä yleensä jo puheena ollut *eladó lakás* ja *kiadó lakás* 'vuokrattava asunto' (esim. MMNYR II: 269; Tompa 1968: 44). Näitä täytyy kuitenkin pitää jo kiteytyneinä, sillä muista verbeistä passiivimerkityksistä partisiipin preesensia ei nykyunkarissa juuri voi muodostaa (Rác 1974: 387).

Passiivimerkityksinen partisiipin preesens voi esiintyä näiden lisäksi pelkästään yhdyssanojen määräiteosana, esim. *ivóvíz* 'juomavesi', *szántó föld* 'kynnöspelto' (Benkő-Imre 1972: 110–111; Kiss 1980: 80). Näissäkin ó-aines on kuitenkin paremminkin jo adjektiivinjohdin kuin partisiipin tunnus. Samantyyppisiä ovat esim. seuraavat yhdyssanat ja sanaliitot, joissa partisiippi ja sen pääsana ovat adverbiaalisuhteessa keskenään: *hálószoba* 'makuuhuone', *váróterem* 'odotushuone', *húshagyó kedd* 'laskiaistiistai', *fizető parkolóhely* 'maksullinen paikoitusalue', *önkiszolgáló étterem* 'itsepalveluravintola'. Ó-tunnuksen johtimenluonteisuus näkyy myös siinä, että sen suomenkielisissä vastineissa on aina jokin johdin tai kokonaan eri sana.

Hat/het-potentiaalijohtimellisista verbeistä johdetut ó-partisiipit ovat aina merkitykseltään passiivisia. Ne ilmaisevat episteemistä mahdollisuutta, ja niiden suomenkielisenä vastineena on (t)AvA-tunnuksinen passiivin partisiipin preesens. Tällaista partisiippia voi-

daan sekä unkarissa että suomessa käyttää vain transitiiivisista verbeistä. Esimerkkejä:

(99) *Az összehajtható széket!* (MTA)

'(Tänne se) **kokoontaitettava** tuolini!'

(100) *Visszaváltható üveg.* (Virvokejuomapullon kyljestä)

'**Vaihdettava** pullo.'

(101) *...olyan jelenségek kifejezésére, amelyek a közvetlenül érzékelhető, valós vagy tapasztalatilag kontrollálható világból nem következnek.* (MTA) '...sellaisten ilmiöiden ilmaisemiseen, jotka eivät ole peräisin välittömästi **aistittavasta**, todellisesta tai kokemusperäisesti **kontrolloitavasta** maailmasta.'

Unkarin *ható/hető*-partisiippia voidaan käyttää myös silloin, kun viitataan subjektin mahdollisuuteen tehdä jotakin partisiipissa ilmaistun toiminnan kohteelle. Modaalinen elementti *hat/het* voi siis viitata tässä myös subjektiin. Suomessa taas passiivin partisiipin preesens on niin "puhtaasti passiivinen", että paitsi sen pääsana on aina partisiipin ilmaisevan toiminnan kohde, myös kaikki muodon sisältämät modaaliset implikaatiot ovat vain tätä kohdetta koskevia. Suomessa tällaisia tapauksia vastaisi relatiivilause, tai jos ehdoin tahdoin haluttaisiin käyttää nominaalista verbimuotoa, *sanottavissa oleva* -tyyppinen rakenne. Esimerkkejä:

(102) *...majd a fellelhető példányokat zúzdába küldte.* (MTA)

'...niinpä hän lähetti **löydettävissä olevat** (~ **ne, jotka saattoi löytää**) kappaleet murskaamoon.'

Unkarin futuurinen *andó/endő*-tunnuksinen partisiippi on myös merkitykseltään passiivinen, ja se sisältää yleensä nesessiivisen merkitysvivahteen (Keresztes 1974: 59), esim. *megoldandó feladat = feladat, amit meg kell oldani* 'ratkaistava tehtävä = tehtävä, joka täytyy ratkaista'. Tällainen partisiippi voidaan muodostaa vain transitiiiviverbeistä, ja sen paitsi syntaktis-semanttisena myös tyylillis-pragmaattisena ekvivalenttina on lähes aina suomen passiivin partisiipin preesens. Esimerkkejä:

(103) *Táskám tele elolvasandó darabbal.* (MTA)

'Laukkuni täynnä **luettavaa** aineistoa.'

- (104) ...*Magyarországra juttatandó segélyek, ruha, gyógyszer, élelmiszer és pénzküldemények...* (MTA) '...Unkariin **toimitettavat** avustukset, vaate-, lääke-, elintarvike- ja rahalahetykset...'
- (105) ...*ami akkoriban nem volt lebecsülendő feladat.* (MTA) '...joka siihen aikaan ei ollut **väheksyttävä** tehtävä.'

Unkarin kielessä siis toisaalta *ható/hető*-tunnuksinen ja toisaalta *andó/endő*-tunnuksinen partisiippi täyttävät yhdessä sen syntaktis-semanttisen paikan, jossa suomen kielessä käytetään (*t*)*tAvA*-tunnuksista partisiippia. Tilanne on tähän mennessä analysoituihin tapauksiin verrattuna sikäli erikoinen, että unkari on tässä morfologialtaan tarkempi kuin suomi, ja vaatii erilaiselle semantiikalle myös erilaisen pintarakenteen. Yleensä nominaalisten verbimuotojen järjestelmä on suomessa paitsi morfologialtaan rikkaampi myös syntaktis-semanttisesti selkeämmin eriytynyt kuin unkarissa. Suomen partisiipin perfektin tapauksessa on usein vain kontekstista kiinni, minkälainen modaalinen tulkinta partisiippiin sopii (Hakulinen–Karlsson 1979: 370–371; Koivisto 1987: 117). Tähän seikaan viittasin jo edellä luvussa 1.1.2., jossa hahmottelin tertium comparationiksena käsitettä juuri puheena olevien partisiippien avulla.

Andó/endő-tunnuksinen partisiippi voidaan transitiiivisten verbien lisäksi muodostaa unkarissa myös joistakin ns. mediaalisista eli mediopassiivisista verbeistä. Tällaisia ovat verbit, joiden subjekti ja objekti on sama (refleksiiviverbit) tai joiden ilmaisemaan tekemiseen tai tapahtumiseen subjekti kokonaisuudessaan osallistuu tai jota subjekti suorittaa itseään varten (ks. esim. Pei–Gaynor 1980: 137; Hakulinen–Ojanen 1976: 99). Joissakin kielissä, esimerkiksi klassisessa kreikassa tällaiset verbit taipuvat aktiivin ja passiivin ohella omassa mediumiksi nimitetyssä pääluokassaan (ks. esim. Parkarinen 1977: 107–108). Sellaisia mediaalisia verbejä, joista *andó/endő*-partisiippi voidaan muodostaa ovat esim. *inog* 'heilua, keinnua', *jön* 'tulla, kulua (ajasta)', *marad* 'jäädä, pysyä', *múlik* 'kulua, haihtua', *romlik* 'pilaantua', *származik* 'polveutua, olla kotoisin', *születik* 'syntyä'. (Unkarin mediaaliverbien semanttisesta luokittelusta ks. Abaffi 1978: 285–292; *andó/endő*-partisiipin merkityksestä ks. Károly 1956: 149.)

Kontrastiivisesta näkökulmasta on mielenkiintoista, että unkari käyttää mediaalisessa tapauksessa passiivimerkityksistä *andó/endő*-partisiippiä, mutta suomi taas käyttää tässä aktiivin partisiipin preesensia. Kuitenkin AKTIIVIN PARTISIIPIN PREESENSIN morfologia vaatii suomessa rinnalleen jonkin mediaalisuutta osoittavan morfeemin, mainituissa esimerkeissä useimmissa *U*-johtimen tai jonkin yhdysjohtimen, johon se sisältyy. Tällaisia suomen verbejä Kulonen-Korhonen on kutsunut automatiiveiksi. Termi tarkoittaa sitä, että nämä verbit ilmaisevat tapahtumista, johon sijakieliopin termejä käyttäen ei liity tietoisesti toimivaa aiheuttajaa. (1985: 290, 306, ks. myös Räsänen 1988: 22–23.) Seuraavissa esimerkeissä siis sellaista universaalista syntaktis-semanttista piirrettä, että attribuu-tissa ilmaistu tapahtuminen aiheuttaa pääsanassa muutoksen, johon tämä itse ei vaikuta ja joka ei tietoisesti johdu ulkopuolisesta aiheut-tajasta, vastaa unkarissa *andó/endő* ja suomessa *U* (+ JOHDIN) + *vA*.

(106) ...*örökbefogadod Tina születendő fiát.* (MTA)
'...adoptoit Tinan **syntyvän** lapsen.'

(107) ...*múlandó fiatalság...*
'...**haihtuva** nuoruus...'

(108) ...*romlandó étel...*
'...**pilaantuva** ruoka...'

3.1.2. Myönteinen perfekti

Johdantoluvussa jo mainitsin, miten en kaikin paikoin ole voinut lähteä käsittelyssäni liikkeelle puhtaasti tertium comparationiksesta ja miten erityisesti suomen kielioppijärjestelmä kangistaa ajattelua-ni. Juuri AKTIIVIN PARTISIIPIN PERFEKTI on sellainen syntak-tis-semanttinen kategoria, jonka nostaminen dispositiossani käsitte-lyn järjestykseksi on suoraan suomen kielen järjestelmän mukainen. Suomellehan on tyypillistä erottaa hallitsevan lauseen kanssa sa-manaikaista ja jatkuvaa tekemistä ilmaiseva partisiippi aiempaa ja usein päättynyttä tekemistä ilmaiseva partisiippi, esim. *Kirjettä kir-joittava sihteeri* = *Kirjeen kirjoittanut sihteeri*.

Unkarista puuttuu AKTIIVIN PARTISIIPIN PERFECTIN mor-fologia. *Ó*-partisiipin keskeisin merkityspiirre on nimittäin imper-

fektiivisyys ja jatkuvuus, esim. *Levelet író titkár*. Perfektiivisyyden aspekti saadaan mukaan verbiprefiksillä: *A levelet megíró titkár*. 'Kirjeen kirjoittava sihteeri'. Unkarin mukaista ja toisaalta tertium comparationiksinkin kannalta perusteltua olisi myös ollut järjestää *dispositio imperfektiivisen ja perfektiivisen aspektin mukaan*.

Vaikka unkarin *ó*-partisiippi ilmaiseekin imperfektiivistä aspektia, se voi tietyin ehdoin kuitenkin ilmaista hallitsevaa lausetta aiempaa toimintaa tai tapahtumista. Onhan toiminta tai tapahtuminen yleensä ajateltava jo hallitsevaa verbiä aiemmin alkaneeksi, kuitenkin samanaikaisesti jatkuvaksi. Suomessa on tällöin mahdollista valita aktiivin partisiipin preesensin ja perfektin välillä, koska partisiippien aikasuhteet eivät suomessakaan aina ole täysin ehdottomat, esim. *Matkustamossa olleet lapset pitivät tilannetta pelkästään jännittävänä*. = *Matkustamossa olevat lapset pitivät tilannetta pelkästään jännittävänä*. (Koivisto 1987: 49–51.) Esimerkiksi seuraavien unkarinkielisten *ó*-partisiipillisten ja imperfektiivisten rakenteiden suomalaisina ekvivalentteina tulisi nähdäkseni kyseeseen sekä *vA*-että *nUt*-partisiippi.

- (109) *A külső pályát őriző csendőrök átengedték a vonatot, kiengettek lövés nélkül*. (MTA) 'Ulointa ratapihaa **vartioivat** ~ **vartioineet** santarmit päästivät junan läpi ja eteenpäin ampuhatta.'
- (110) *Az autót vezető tolvaj ezt nem vette észre*.
'Autoa **ohjaava** ~ **ohjannut** ryöstäjä ei huomannut tätä.'
- (111) *Figyelmet kelt a tanulmányait félbehagyó diákok nagy száma*. 'Opintonsa kesken **jättävien** ~ **jättäneiden** opiskelijoiden suuri määrä herättää huomiota.' (Hakulinen–Karlsson 1979: 369–370.)

Yllä olevista kahdessa ensimmäisessä esimerkissä voidaan aspekti ajatella imperfektiiviseksi, vaikka suomessa olisikin *nUt*-partisiippi. Sen nimittäin voidaan ajatella merkitsevän aiemmuutta paitsi hallitsevaan verbiin myös puhehetkeen. Jos partisiipin tekeminen ajatellaan puhehetkeen nähden aiemmaksi, se saattaa kuitenkin olla hallitsevan verbin kanssa samanaikainen. (Penttilä 1963: 567–568.) Näin on erityisesti silloin, kun hallitseva verbi on menneen ajan tempuksessa kuten edeltävissä esimerkeissä. (Koivisto 1987: 49–

51.) Kolmannessa esimerkissä (111) sitä vastoin itse opintojen kesken jättäminen on jo loppuun saatettu, mutta se on samalla johtanut sellaiseen asiain tilaan, joka on edelleen jatkuva ja olennainen. Tämä mahdollistaa suomessa myös partisiipin preesensin käytön. Toisin tekemieni kyselyjen mukaan äidinkieliset suomalaiset saattavat vierastaa *jättävä*-partisiippia tässä yhteydessä.

Partisiipissa ilmaistu toiminta tai tapahtuminen on aiempaa hallitsevaan verbiin nähden myös silloin, jos se on habituaalista, eli pääsanaan jatkuvasti tai pysyvänluonteisesti kuuluvaa. Itse partisiipin toiminta tai tapahtuminen saattaa olla aidosti jatkuvaa tai kuten edellä jo loppuun suoritettua, mutta se on samalla johtanut asiain tilaan, joka on olennainen pääsanan kannalta (esim. 114). Unkarissa tällaisessa yhteydessä käytetään edelleen *ó*-partisiippia. (Ks. Kiefer 1992: 876.) Suomessa voidaan jälleen valita *vA*- tai *nUt*-partisiippi sen mukaan, halutaanko viitata samanaikaisuuteen vai aiemmuuteen hallitsevan verbin tai puhehetken kanssa. (Ks. Hakulinen–Karlsson 1979: 370; Koivisto 1987: 49–52.) . Esimerkkejä:

(112) *Firenze mellett, Legnaiában választották le a Villa Garducci penészedő faláról e...* (MTA) 'Firenzen lähellä, Legnaiassa, otettiin pois Villa Garduccin **homehtuvilta** ~ **homehtuneilta** seiniltä nämä...'

(113) *Azt a hangosan kiáltozó beteget már vitték is a műtőbe.* (Kiefer 1992: 876, mukaillen.) 'Se kovasti **huutava** ~ **huutanut** potilas vietiinkin jo leikkaussaliin.'

(114) *Ő a legmesszebbre dobó gyerekünk.* (Kiefer 1992: 877.) 'Hän on pisimmälle **heittävä** ~ **heittänyt** oppilaamme.'

Jos *ó*-partisiippiin liittyy jokin mennyttä aikaa osoittava adverbiali, se ilmaisee luonnollisesti aiemmuutta hallitsevaan verbiin nähden (Kiefer 1992: 875). Tässä tapauksessa sen vastineena suomessa on aina *nUt*-partisiippi. Nimittäin nyt ei suomessa voi valita *vA*- ja *nUt*-partisiippien välillä, koska ajan adverbiali sulkee partisiipin ajan hallitsevaa verbiä aiemmaksi. Esimerkkejä:

(115) *Te nem láttad azt a tegnap sokáig padon ülő lányt?* 'Etkö nähnyt sitä eilen penkillä kauan **istunutta** tyttöä?'

- (116) *Táncra fogom kérne a tegnapelőtt Marival beszélgető lányt.* (Kiefer 1992: 875.) 'Aion hakea tanssimaan Marin kanssa toissapäivänä keskustellutta tyttöä.'

Jos verbi on intransitiivinen ja momentaaninen tai muuten ilmaisee lyhytkestoista toimintaa, siitä muodostettu partisiippi on unkarissa *ó*-muodossa huolimatta aiemmuudesta hallitsevaan verbiin nähden, esim. *Az a felnevető fiú azt állította, hogy ez nem igaz.* 'Se naurahtanut poika väitti, ettei tämä ole totta.' (Esimerkki Laczkó 1993, mukailten.) Tällaisissa tapauksissa luontevampi vaihtoehto vertailtavissa kielissä olisi kuitenkin ehkä sivulause.

Jos unkarissa on kyse olotilan muutosta ilmaisevasta mediaalisesta verbistä, voidaan sekä *ó*- että (*Vt*)*t*-partisiippia käyttää rinnakkain ilmaisemassa PARTISIIPIN PERFEKTIÄ. Eri partisiipeilla on nyt kuitenkin hiukan erilainen suhde aikaan; *ó*-partisiipilla ilmaistaan aikaa välittömästi ennen hallitsevaa verbiä ja (*Vt*)*t*-partisiipilla puolestaan paljon aiempaa tapahtumista tai toimintaa. (Kiefer 1992: 877; Laczkó 1993.) Suomessa tällaista erontekoa ei ole, vaan kummassakin tapauksessa käy *nUt*-partisiippi.

- (117) *A tetőről lehulló cserepek felsebezték a gyerek lábát.*
'Katolta (juuri) pudonneet tiilet haavoittivat lapsen jalkoja.'

- (118) *A tetőről lehullott cserepek felsebezték a gyerek lábát.*
(Kiefer 1992: 877.) 'Katolta (joskus aiemmin) pudonneet tiilet haavoittivat lapsen jalkoja.'

Jos AKTIIVIN PARTISIIPIN PERFEKTIIN liittyy perfektiivinen aspekti ja toiminta on kaikilta osiltaan selvästi rajattua ja päättynyttä, ei unkarissa hevin tule kyseeseen *ó*-partisiippi, vaan on jo käytettävä relatiivilauseetta. Tämä johtuu *ó*-partisiipin imperfektiivisestä peruserkityksestä. Suomen *nUt*-partisiipilla ei ole tällaista rajoitusta ole, ja niinpä kielipiillinen on esim. *se laskun maksanut nainen* 'az a nő, aki kifizette a számlát'. Suomessa *nUt*-partisiipin yhteydessä voi olla sekä imperfektiivinen että perfektiivinen aspekti, koska suomessa aspekti merkitään objektiin eikä verbiin kuten unkarissa. Esimerkiksi:

- (119) *Már tegnap odaadtam annak a levelet író titkárnak.*
 'Annoin sen jo eilen sille **kirjettä kirjoittaneelle** sihteeri-
 le.' (IMPERFEKTIIVINEN)
- (120) *Már tegnap odaadtam annak a titkárnak, aki (meg)írta a levelet.*
 * *Már tegnap odaadtam annak a levelet megíró titkárnak.*
 'Annoin sen jo eilen sille **kirjeen kirjoittaneelle** sihte-
 rille.' (PERFEKTIIVINEN)

Joskus pragmaattinen ympäristö on sellainen, että *ó*-partisiippi voi merkitä perfektiivistä aspektia, päättynyttä ja loppuun suoritettua toimintaa. Perfektiivisyyden osoittimena on silloin pakollinen verbiprefiksi. Tällöin *ó*-partisiipin vastineena on luonnollisesti suomessa *nUt*-partisiippi, ja perfektiivinen aspekti vaatii objektin päätteelliseen akkusatiiviin, esim. *Ma végre elkészült a ház. A házat felépítő férfi még egyszer elment megnézni az épületet.* 'Talo valmistui viimein tänään. **Talon rakentanut** mies meni vielä kerran katsomaan rakennusta.' (Esimerkki Laczkó 1993, mukailten.)

Intransitiiviverbin tapauksessa voi unkarissa olla myös (*Vt*)-partisiippi merkityksessä AKTIIVIN PARTISIIPIN PERFEKTI. Tämä tulee kyseeseen mediaalisten verbien tapauksessa, ja toisin kuin edellä *andó/endő*-partisiipin kohdalla nyt kaikki mediaalisiksi luettavat verbit ovat mahdollisia, esim. *elfáradt ember* 'väsynyt ihminen', *elhervadt virág* 'kuihtunut kukka', *kitisztult ég* 'seestynyt taivas', *meghalt ember* 'kuollut ihminen', *megnyugodott szív* 'levon saanut sydän', *megoldódott rejtély* 'ratkennut arvoitus'. (Rác 1974: 391–392.) Suomi käyttää mediaalisen verbin partisiipin perfektinä aktiivin partisiipin perfektin muotoa samoin kuin edellä preesensissäkin tapauksessa. Kuitenkin on jälleen niin, että suomessa mediaalisuuden tai automatiivisuuden osoituksena on usein jokin johdinaines, tavallisimmin *U* tai sen sisältävä yhdysjohdin (esim. 122), (vrt. edellä *andó/endő*-partisiipin käsittely; ks. Kulonen–Korhonen: 1985; Räisänen 1988: 22–23). Esimerkkejä:

- (121) *...az otthon **maradt** magyarsággal számolnak.* (MTA)
 '...ottavat huomioon kotimaahan **jääneet** unkarilaiset.'

- (122) ...*a barlangban egy **elsárgult** sárkánycsontvázat talál...*
(Élet és irodalom 9/1989.) '...löytää luolasta **kellastuneen**
lohikäärmeen luurangon...'
- (123) ...*örizte -- hortobágyi kitelepítése során szerzett betegség-
ben **meghalt** leánya emlékét, hanem hajdan, Óbudán **élt**
öccse emlékét is.* (Magyar Nemzet 21.12. 1989.) '...hän
vaali paitsi Hortobágyin karkotuksen aikana hankittuun
tautiin **kuolleen** tyttärensä muistoa myös Óbudassa
asuneen pikkuveljensä muistoa.'

Transitiiviverbin yhteydessä aktiivinen (*Vt*)-partisiippi ei unkarissa yleensä tule kyseeseen. Suomessahan *nUt*-tunnuksinen aktiivin partisiipin perfektin on käytössä yhtä lailla transitiivisista kuin intransitiivisistakin verbeistä. Niinpä esim. suomen lausetta *Tuolla seisoo se laskun maksanut mies* ei voi kääntää unkariksi **Ott áll az a számlát kifizetett férfi* (vrt. edellä *ó*-partisiipin käymättömyys perfektivisen aspektin yhteydessä!). Tosin nykyunkarilaisessa sanomalehtikielessä esiintyy joskus tämältyyppisiä rakenteita. Seuraavantyyppiset transitiivilauseet ovat kuitenkin ihan käyviä:

- (124) ...*akik most az utcán **életüket vesztett** emberekből raktak máglyát.* (Magyar Nemzet 21.12.1989.) '...jotka nyt kokosivat rovioita kadulla **henkensä menettäneistä** ihmisistä.'
- (125) *Tisztelettel hajtok fejét az emberi létezés végletes **tapasztalatát megélt** ember előtt.* (Élet és irodalom 9/1989.)
'Kumarran kunnioittavasti **kaiken inhimillisen kokeneen** ihmisen edessä.'
- (126) *A súlyos **károkat szenvedett** épületet újjáépítették.* (Ginter et alia 1976: 148.) 'Vakavia **vaurioita kärsinyt** rakennus rakennettiin uudelleen.'

Edeltävät esimerkit ovat mahdollisia siksi, että ne ovat semanttisesti mediaalisia (automaattivisia), vaikka niissä muodollisesti onkin transitiiviverbi ja sen objekti. Esimerkkien predikaatit voitaisiin myös korvata jollakin mediaalisella verbillä, lauseessa 125 ehkä verbillä *meghal* 'kuolla' ja lauseessa 126 verbillä *tapasztal* 'kokea'.

On muuten mielenkiintoista, että puhesuomessa usein refleksiivi-johtimellisen *pukeutunut*-partisiipin sijasta sanotaan esim. *Hän on*

aina niin hyvin puettu (vrt. *jól öltözött*). Näyttää siis siltä, että suomikin on taipuvainen käyttämään joidenkin refleksiivisten verbien tapauksessa passiivista partisiippia aktiivisen sijasta. Samantyyppinen esimerkki olisi *sileäksi ajeltu mies* (vrt. *simára borotvált férfi*), jota yleensä pidettänee mediaalisena. Murteista olen jopa kuullut: *valkovuokot on jo kukittu*.

Unkarin (*Vt*)*t*-tunnuksinen partisiipin perfekti tulee aktiivisena kysymykseen vielä liikeverbien yhteydessä, jos verbiin liittyy prefiksi ja/tai jokin adverbiaali, joka rajaa liikkumisen ajankohdan päättyneeksi tai muuten ilmaisee liikkumisen rajat siten, että se voidaan jotenkin tulkita perfektiiviseksi (Rácz 1974: 393). Suomessa tällaisia rajoituksia ei taaskaan ole, vaan esim. *kotiin palannut nainen* on käypä. Unkarissa sitä vastoin **hazatért nő* ei ole kieliopillinen, ellei samalla kerrota, mistä nainen on palannut kotiin. Unkarin mukainen olisi siis jo attribuuttirakenne *Moszkvából hazatért nő*. Esimerkkejä:

- (127) *Messziről jött vándor sokat beszél.* (Sanonta, MMNYR I: 389.) 'Kaukaa **tullut** kulkumies paljon puhuu.'
- (128) *A Teheránból hazatért Ceaucescu tévébeszédet mondott.* (Magyar Nemzet 21.12.1989.) 'Teheranista kotiin **palannut** C. piti televisiopuheen.'
- (129) *Egy Temesvárra bejutott japán diplomata szerint...* (Magyar Nemzet 21.12.1989.) 'Temesváriin **päässe**n japanilaisen diplomaatin mukaan...'

Kootusti voi sanoa, että unkarin (*Vt*)*t*-partisiippi on transitiiviverbien yhteydessä passiivinen ja vastaa suomen (*t*)*tU*-partisiippia. Intransitiiviverbien yhteydessä (*Vt*)*t*-partisiippi vastaa suomen *nUt*-partisiippia. Kyseeseen voivat tulla kuitenkin vain mediaaliverbit ja tietyin rajoituksin liikeverbit. Mediaaliverbit ovat merkitykseltään passiivisia ja unkarissa jakavat saman morfologian passiivin kanssa mutta suomessa saman morfologian aktiivisen partisiipin kanssa.

Unkarin mediaalisten verbien (*Vt*)*t*-partisiipeista huomattakoon vielä, että ne ovat usein transformoitavissa rakenteiksi, joissa *va/ve*-tunnuksinen gerundi on predikaattina ja vastaa suomen finiittistä passiivin perfektiä, esim. *a megáradt patak ~ a patak meg van áradva* 'tulvinut puro ~ puro on tulvinut', *a szépen felöltözött lány ~ a*

lány szépen fel van öltözve 'hyvin pukeutunut tyttö ~ tyttö on hyvin pukeutunut' (Rácz 1974: 391). Tähän palaan vielä greundien käsittelyn yhteydessä luvussa 4.2.

PASSIIVIN PARTISIIPIN PERFEKTI on siis sellainen syntaktis-semanttinen funktio, jossa partisiipin ilmaisema toiminta ilmaistaan loppuunsaoritetuksi, ja partisiipin pääsana on tämän toiminnan objekti. Toiminnan suorittaja eli agentti on yleensä epämääräinen. Koska partisiipin pääsana on sen ilmaiseman toiminnan objekti, voidaan merkitykseltään PASSIIVIN PARTISIIPIN PERFEKTIN muoto muodostaa vain transitiivisista verbeistä. (Rácz 1975: 3.) Unkarin *(V)t*-partisiippi ja suomen *(t)tU*-partisiippi vastaavat puheena olevassa funktiossa toisiaan täydellisesti. Esimerkkejä:

- (130) *Néhol az ünnepelt „szabadságharcosokból” hamar kétes múltú és értékű befogadottak lettek.* (MTA) 'Paikoin **juhli-tuista** "vapaustaistelijoista" tuli äkkiä taustaltaan ja arvoltaan epämääräisiä piileskelijöitä.'
- (131) *...egy New Yorkban kiadott könyvben...* (Élet és irodalom 9/1989.) '...New Yorkissa **julkaistussa** kirjassa...'
- (132) *...a román nemzeti lobogókkal feldíszített harckocsik...* (Magyar Nemzet 21.12.1994.) '...Romanian lipuilla **koristellut** hyökkäysvaunut...'

Unkarin *(V)t*-partisiippi ilmaisee yleensä perfektiiivistä aspektia, mutta imperfektiivinenkin on tietyn ehdoin mahdollinen. Perfektiivisyyden morfologisena osoittimena toimii verbiprefiksi, esim. seuraavassa tapauksessa *meg*: *Megdarálták a mákot > A megdarált mákot ... mama megcukrozta.* Jos partisiippi ilmaisee imperfektiivistä aspektia – vaikkakin hallitsevaa verbiä aiempaa tekemistä – verbiprefiksiä ei käytetä. Edellä esimerkissä 130 on kyse imperfektiivisestä aspektista, kahdessa seuraavassa puolestaan perfektiiivisestä. Imperfektiivisen aspektin vuoksi monien kaupallisten artikkeleiden nimissä esiintyvissä partisiipeissa ei ole verbiprefiksiä, esim. *füstölt szalonna* 'savustettu silava', *töltött paprika* 'täytetty paprika'. Näitähän ei ajatella kenenkään päättäneen ja loppuusaatetun toiminnan tuloksina, vaan tietyissä muodossa jatkuvasti saatavilla olevina ruoka-aineina. Toisaalta ne ovat alkaneet kyllä jo adjektiivistuakin. (Benkő–Imre 1972: 112; Rácz 1975: 4.)

Imperfektiivinen aspekti sekä unkarin (*Vt*)*t*-partisiipin että suomen (*t*)*tU*-partisiipin yhteydessä on mahdollinen vielä silloin, jos kantaverbi on duratiivinen, esim. *szeretett lektorunk* 'rakastettu lehtorimme', *tisztelt barátom* 'kunnioitettu ystäväni'. (Hakulinen–Karlsson 1979: 370; Rácz 1975: 5). Suomessa tällaiset tapaukset tuntuvat liittyvän pelkästään tunneverbeihin, mutta unkarissa (*Vt*)*t*-partisiippi tulee laajemminkin kyseeseen duratiivisen verbin yhteydessä. Suomessa sen sijaan tunneverbien ulkopuolella on jo käytettävä (*t*)*tAvA*-partisiippia, esimerkiksi:

(133) *Közlelről ismerik a vizsgált témákat.* (Kiss 1980: 81.)

'He tuntevat läheltä **tutkittavat** seikat.'

(134) *...a jégszékényben tartott hús...* (Benkö–Imre 1972:

111–112.) '...jääkaapissa **säilytettävä** liha...'

3.1.3. Koontaa myönteisistä partisiippiattribuuteista

Seuraavaan asetelmaan olen koonnut myönteisten partisiippien toisiaan vastaavan morfologian suomessa ja unkarissa. Järjestelmä täydellistyy siis vasta, kun aktiivin ja passiivin lisäksi mukaan otetaan erillisenä kategoriana myös mediaaliset verbit.

	AKTIIVI	MEDIAALIVERBIT	PASSIIVI
preesens	<i>ó</i>	<i>ó</i> <i>andó/endő</i>	<i>(ó)</i> <i>andó/endő</i> <i>ható/hető</i> <i>(Vt)t</i>
	<i>vA</i>	<i>vA</i>	<i>(t)tAvA</i>
perfekti	<i>ó</i> <i>nUt</i>	<i>(Vt)t</i> <i>nUt</i>	<i>(Vt)t</i> <i>(t)tU</i>

Asetelma 6. Unkarin ja suomen partisiippien vastaavuus.

Perusero unkarin ja suomen partisiippijärjestelmän välillä näyttää olevan siinä, että unkarin partisiipin morfologia palvelee ensisijaisesti erilaisia aspektuaalisia näkökohtia. *Ó*-partisiippi liittyy yleensä imperfektiiviseen aspektiin (*folyamatosság*), ja (*Vt*)*t*-partisiippi taas perfektiiviseen (*befejezettség*). Käyttöfrekvenssiä ajatellen useim-

mat *ó*-tapaukset ovat hallitsevaan verbiin nähden samanaikaista tekemistä ilmaisevia (egyidejü), ja (*Vt*)*t*-partisiippi puolestaan ilmaisee usein aiempaa (előidejü).

Suomen partisiipit taas ovat jäsentyneet pääluokan ja sen mukaan, mikä on tapahtuma-aika hallitsevaan verbiin. Keskeinen ero on myös suhtautumisessa mediaalisuuteen, jonka merkityksen unkarin koodaa passiivin merkityksen kanssa samaan (*Vt*)*t*-partisiippiin. Suomi puolestaan käyttää vastaavissa tapauksissa aktiivisen merkityksen sisältävää *nUt*-tunnuksista partisiippiä. Unkarin ja suomen myönteisten partisiippien järjestelmän pääeroa voisi kuvata seuraavasti.

	SUOMI		UNKARI	
	aktiivi	passiivi	aktiivi	passiivi
preesens	vA	(t)tAvA	ó ----→	↘
perfekti	nUt	(t)tU	←---- (Vt)t	

Kuvio 9. Unkarin ja suomen myönteisten partisiippien pääero suhtautumisessa pääluokkaan ja aikaan suhteessa hallitsevaan verbiin.

Partisiippijärjestelmien erilaisuus vertailtavissa kielissä on monasti ollut ongelma opetettaessa suomea unkarilaisille ja päinvastoin. Oppikirjoissa suurimpana puutteena on ollut mediaalisuuden käsittelemättä jättäminen sekä se, että *andó/endő*- ja *ható/hető*-partisiippeja ei ole ositettu suomen passiivin partisiipin preesensin (*t*)*tAvA*-muodon vastineiksi. (Ks. Mantila–Vuojala 1991: 79–80.)

3.1.4. Unkarin *által*-rakenne ja suomen agenttipartisiippi

Sekä unkarissa että suomessa on adjektiiviattribuutin asemassa vielä mahdollinen rakenne, jossa perfektisellä partisiipilla on oma subjekti, esim. *Küllikki által mosott ing* 'Kyllikin pesemä paita'. Unkarissa *által*-funktorilla merkitään passiivisen partisiipin subjekti. Suomessa on puhuttu erityisestä *mA*-tunnuksisesta agenttipartisiipista, jonka subjekti on genetiivissä, tai se ilmaistaan partisiippiin liitettävällä possessiivisuffiksilla, esim. *pesemäni paita*. (Ks. Haku-

Esimerkkejä:

- (135) *A komisszár által ígért változások csakhamar be is következtek...* (Gál 1990: 126–127.) 'Komissaarin lupaamat muutokset tapahtuivatkin pian...'
- (136) *A Keresztesi Béla akadémikus által előterjesztett anyaggal kapcsolatban...* (Hajdú-Bihari Napló 12.10. 1989.)
'Akateemikko K. B:n esittelemän aineiston yhteydessä...'
- (137) *...emberi értékei miatt általam igenis tisztelt személy...*
(Élet és irodalom 9/1989.) '...inhimillisten arvojensa vuoksi suuresti **kunnioittamani** henkilö...'
- (138) *Csehországban egy állítólag Munkácsy Mihály festette képre bukkantak.* (Rádió Calypso 23.10.1993.) 'Tsekinmaassa on löydetty luultavasti **M. M:n maalaama** taulu.'
- (139) *Nézem a napfényverte tengert, a varázslatos végtelent...*
(MTA) 'Katson auringon valaisemaa merta, lumoaavaa rannattomuutta...'

Paitsi että puheena olevat rakenteet voivat kummassakin vertailtavassa kielessä olla adjektiiviattribuuttina, ne voivat toimia myös predikatiivina. *Által*-rakenteen ja agenttipartisiipin syntaktisessa käytössä on kuitenkin joitakin eroavuuksiakin. Suomen agenttipartisiippi voi nimittäin toimia myös ns. predikatiiviadverbiaalina, esim. *Tuhansia kreikkalaisia on Kreikan hallituksen tukemana saapunut Kyprokseen* (Hakulinen–Karlsson 1979: 377). Tällaisia ei käy kääntäminen unkariksi *által*-rakenteella.

Resultatiivisista verbeistä muodostettu *által*-rakenne ja agenttipartisiippi ilmaisevat päättynyttä tekemistä. Kuitenkin irresultatiivisesta verbistä muodostettu *által*-rakenne ja agenttipartisiippi voivat ilmaista päättymätöntäkin tekemistä, esim. *Nem érték egyet a Péter által képviselt javaslattal* 'En voi yhtyä **Pekan edustamaan** esitykseen'. (Kiefer 1992: 897; Hakulinen–Karlsson 1979: 377.)

3.1.5. Kielteiset partisiippiattribuutit

Edellisissä luvuissa käsitellyt myönteiset partisiippiattribuutit voivat periaatteessa saada myös kaikki kielteisen parin. Unkarissa ei ole olemassa erillistä kielteisen partisiipin morfologiaa. Myös suomessa on neljää myönteistä partisiippiä morfologisesti vastaamassa vain yksi eli *mAtOn*-tunnuksinen kielteinen partisiippi. Se voidaan periaatteessa muodostaa kaikista leksikaalistumattomista partisiippiattribuuteista, mutta käytännössä sillä kuitenkin vain harvoin ilmaistaan verbaalisen partisiipin vastakohtaa, esim. *Eilen kilpailun voittanut poika on serkkuni*. **Eilen kilpailun voittamaton poika on serkkuni*. (Koivisto 1987: 66–67.)

Suomen *mAtOn*-tunnuksellista kielteistä partisiippiä voidaan käyttää ainakin AKTIIVIN PARTISIIPIN PREESENSIN, PASSIIVIN PARTISIIPIN PREESENSIN ja PASSIIVIN PARTISIIPIN PERFEKTIN funktiossa, esim. *saapuva – saapumaton, käsitettävä – käsittämätön, asuttu – asumaton*. AKTIIVIN PARTISIIPIN PERFEKTI on harvinainen. Se on kuitenkin mahdollinen mediaalisista verbeistä, esim. *kehittymätön luonne – kehittynyt luonne, kokematon opettaja – kokenut opettaja, aseistautumaton sotilas – aseistautunut sotilas*. Ilman kontekstia on suomessa vaikea sanoa, mitä partisiipin kielteisen parin *mAtOn*-muoto ilmaisee. Lisäksi monet näistä ovat leksikaalistuneita. (Koivisto 1987: 67–69.) En tässä paremmin käsittelekään harvinaista kielteistä AKTIIVIN PARTISIIPIN PERFEKTIÄ.

AKTIIVIN PARTISIIPIN PREESENSIN funktiossa suomen *mAtOn*-partisiippiä vastaa unkarissa joko *nem* + *ó*-partisiippi tai jokin johdos. Esimerkkejä:

(140) *Finnül nem tudó hallgató tanulhat az oului egyetemen?*

'Voiko suomea *taitamaton* opiskelija opiskella Oulun yliopistossa?'

(141) *A hallgatag finn férfi nem tudja kifejezni az érzéseit.*

'*Puhumaton* suomalainen mies ei osaa ilmaista tunteitaan.'

PASSIIVIN PARTISIIPIN PREESENSIN funktiossa suomen kielteistä *mAtOn*-partisiippiä vastaa unkarissa karitiivijohdin *talan/telen* ~ *tlan/tlen*, joka toimii sekä denominaalisesti että deverbaalisesti, esim. *ismeretlen katona* 'tuntematon sotilas', *lakatlan terület*

'asumaton alue'. Johdin tulee kyseeseen myös mediaaliverbin yhteydessä, esim. *illetlen* 'sopimaton, *szüntelen* 'loppumaton, lakkaamaton' (Keresztes 1974: 102).

PASSIIVIN PARTISIIPIN PREESENSIIN liittyy unkarissa vielä se mielenkiintoinen seikka, että siihen voi liittyä modaalin aines *hat/het*. Suomessahan partisiippimuotoihin ei voi liittyä modaalisuutta ilmaisevaa morfeemia, kuten edellä on käynyt ilmi (vrt. *ható/hető-* ja *andó/endő-*partisiippien ja *vA-*partisiipin vastavuuteen, luku 3.1.1.). Unkarin deverbaalista *hatatlan/hetetlen*-johtimellista deverbaalista adjektiivia vastaa siis tässä edelleen suomen *mAtOn*-partisiippi. Esimerkkejä:

- (142) *Nem kétséges, hogy némelyek szemében ez megbocsáthatatlan véteknék minősült.* (MTA) 'Ei ole epäilystä, että tämä on joidenkin silmissä **anteeksiantamaton** rikkomus.'
- (143) *Megszámlálhatatlan kilométer út megtevesével szolgáltam meg a csekélyke fizetésem.* (MTA) '**Lukemattomien** kilometrien matkan teolla ansaitsin vaatimattoman palkkani.'

PASSIIVIN PARTISIIPIN PERFECTIN funktiossa unkarin *atlan/telen* ~ *atlan/tlen*-johtimellinen muoto vastaa yksin ilman modaalista ainesta suomen *mAtOn*-partisiippia. Myös mediaalinen verbi tulee jälleen kyseeseen tässä yhteydessä (esim. 146). Esimerkkejä:

- (144) *...képviselet és őrszi a csonkíthatatlan Magyarországot...* (MTA) '...edustaa ja vaalii **pilkkomatonta** Unkaria...'
- (145) *...előtte 1950 májusában még 4700 elintézetlen ügy hevert...* (MTA) '...edessä lojui vielä vuoden 1950 touko-kuussa 4700 **käsitlemätöntä** asiaa...'
- (146) *De mit kezdjen beavatlan olvasó olyan írásokkal...* (MTA) 'Mutta mihin **perehtymätön** lukija ryhtyisi sellaisten kirjoitusten kanssa...'

KIELTEINEN PASSIIVIN PARTISIIPIN PERFECTI voidaan unkarissa muodostaa myös *nem* + *(Vt)t*-partisiippi -rakenteella, esim. *meg nem fejtett rejtély* 'ratkaisematon arvoitus'. Erona edeltäviin esimerkkeihin on kuitenkin, että tällainen rakenne on aspektiltaan perfektiivinen. Vaikka edeltävissä esimerkeissä tekeminen on

ajateltava hallitsevaa verbiä aiemmaksi, se on kuitenkin joko edelleen jatkuvaa, tai sitten se johtanut sellaiseen asiain tilaan, joka on nykyhetken kannalta olennainen. *Meg nem fejtett* -tyyppinen rakenne on nähdäkseni näihin verrattuna perfektiivinen siten, että arvoitusta ei tähän mennessä ole onnistuttu lopullisesti ratkaisemaan. Vastaava imperfektiivinen pari olisi *megfejtetlen*. Suomen *mAtOn*-partisiipilla ei ole mahdollista ilmaista mitään aspektuaalisia seikkoja, ja niin kummankin unkarilaisen esimerkin suomalaisena ekvivalenttina olisi *ratkaisematon arvoitus*.

3.2. Partisiippi predikatiivina

Edeltävissä luvuissa käsitellyt sekä myönteiset että kielteiset partisiipit voivat toimia kummassakin kielessä predikatiiveina aitojen adjektiivien tapaan. Kontrastiivisesta näkökulmasta näiden vastavuus on kuta kuinkin ongelmatonta. Esimerkkejä eri partisiipeista.

- (147) *Hála Vojczeknek, új szerződése megalázó volt.* (MTA)
 'Kiitos V:n, hänen uusi sopimuksensa oli **nöyryyttävä**.'
- (148) *...nem a hóhéri hivatás megvetendő, hanem a személy, aki azt gyakorolja.* (MTA) '...ei pyövelin ammatti ole **halveksittava** vaan se henkilö, joka sitä harjoittaa.'
- (149) *A kiskorú gyerekek a családban eltartottak.* (puhekielestä)
 'Pikkulapset ovat perheessä **huollettavia**.' ('Heistä käytetään nimitystä huollettavat')
- (150) *Ez teljesen váratlan volt.*
 'Tämä oli täysin **odottamatonta**.'

Joitakin eroavuuksia partisiippien predikatiivisysteemissä kuitenkin on. Unkarissa nimittäin on hyvin produktiivinen rakenne, jossa *ható/hető*-partisiippi toimii lauseessa predikatiivina, tai koska unkarissa ei ole kopulaa, sitä käsitellään unkarin kieliopissa predikaattina, esim. *Ez a feladat immár megoldható* 'Tämä tehtävä on jo ratkaistavissa ~ voidaan ratkaista jo'. Rakennetta käytetään generisen subjektin tapauksessa. (MMNYR II: 127.) Suomessa tätä rakennetta vastaa kiteytynyt verbiliitto *olla* + passiivin partisiipin preesensin monikon inessiivimuoto eli *on tehtävissä* -tyyppinen rakenne. Hakulinen–Karlsson kutsuvat tätä episteemiseksi liitoksi (1979: 234).

Luontevin suomalainen vastine näille tapauksille on *voida*-verbin passiiviin preesens + I infinitiivi. (Ks. Seilonen 1995: 163.) Esimerkkejä:

- (151) *...a verse legalább négy külön egységre bontható...* (MTA)
'...hänen runonsa on **jaettavissa** (~ **voidaan jakaa** neljään eri kokonaisuuteen...'
- (152) *Alig elképzelhető, hogy vizumot adjanak az embernek...*
(MTA) 'Tuskin on **kuviteltavissa** (~ **voidaan kuvitella**), että ihmiselle myönnettäisiin viisumi...'
- (153) *Addig is, míg megkezdhető a termelés...* (MTA)
'Myös siihen saakka, kunnes tuontanto **voidaan aloittaa**...'

Ható/hető-partisiipin tavoin myös *andó/endő*-partisiippia käytetään unkarissa predikaattina. Tosin se ei ole yhtä produktiivinen. Suomalaisena vastineena on tässä ns. nesessiivinen liitto eli *on tehtävä* -tyyppinen rakenne (Hakulinen–Karlsson 1979: 234). Esimerkkejä:

- (154) *...foglalkoztak azzal a kérdéssel, hogyan ítéleendő meg az új magyarországi fejlődés...* (MTA) '...pohtivat sitä kysymystä, miten Unkarin uutta kehitystä on **arvioitava**...'
- (155) *...a lakók figyelmeztetendők, hogy ki ne lépjenek a házaikból.* (MTA) '...asukkaita on **informoitava**, etteivät he poistuisi taloistaan.'